

Commissiedebat

Mestbeleid

25 april 2024

Op 25 april vergadert de Tweede Kamercommissie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit over het mestbeleid. Vanuit de gezamenlijke provincies roepen wij op de volgende overwegingen mee te nemen in het debat, vanuit onze rol als middenbestuur en gebiedsregisseur.

Wij zien de urgentie: een snelle oplossing van de mestproblematiek is nodig

Als gevolg van de versnelde afbouw van de derogatie kunnen boeren hun mest niet kwijt en zijn de prijzen voor de afzet van mest sterk gestegen. Dit heeft grote impact op agrarische bedrijven en gezinnen. De Tweede Kamer vroeg de minister om met een plan van aanpak te komen. Dit is hard nodig voor de korte termijn. Provincies vinden ook dat er op korte termijn een oplossing komen voor de ontstane mestcrisis, die zekerheid biedt aan ondernemers en ook bijdraagt aan en ondersteunend is voor onze gebiedsprocessen en het herstel van waterkwaliteit en natuur. De 'elementen van het plan van aanpak', die de minister van LNV deelde met de Tweede Kamer, lagen ook op tafel tijdens het proces van het landbouwakkoord en zijn voor ons herkenbaar. We plaatsen wel kanttekeningen bij dit plan en willen betrokken worden bij het vervolg.

Let op effecten op lange termijn, kijk integraal en bied toekomst!

We onderschrijven de urgentie en de inzet om snel tot een oplossing te komen voor de korte termijn. Dit vraagt ook een zorgvuldige afweging met oog voor de lange termijn. We missen een lange termijn perspectief voor de landbouw om binnen de kaders van natuur, water en klimaat te kunnen ondernemen en bij te dragen aan de voedselzekerheid. We zien ook een risico dat het pakket van de minister te sectoraal is ingestoken en teveel focust op de korte termijn. Zo zijn de mogelijke effecten op akkerbouw niet goed in beeld. Wij pleiten voor een zorgvuldige afweging. Integraal doelbereik en een effectieve aanpak voor de lange termijn die toekomst biedt voor jonge boeren zijn daarbij belangrijke kernpunten.

Benut inzichten uit gebiedsprocessen: aan de slag met provincies

Wij betreuren het zeer dat de minister bij de ontwikkeling van het de elementen van het plan van aanpak, de impact hiervan op de gebiedsprocessen nog buiten beeld heeft gelaten. Wij merken dat dit tot onrust leidt en pleiten ervoor samen de uitwerking ter hand te nemen, zodat de ervaring uit gebiedsprocessen kan worden benut bij het zoeken naar oplossingen. We bieden daarbij onze hulp aan.

Integraliteit is belangrijk: als provincies zijn we actief in de gebieden om de NPLG-doelen te bereiken. Het Transitiefonds, of meerjarige beschikbaarheid van middelen voor uitvoering van provinciale gebiedsprogramma's in een andere vorm, is daarvoor essentieel.

Er moeten voldoende middelen beschikbaar komen voor uitvoering van de provinciale gebiedsprogramma's. Het beschikbaar stellen van middelen die zijn gereserveerd voor het transitiefonds voor het voorgenomen mestplan van de minister zal de opties voor doelbereik NPLG via de provinciale gebiedsprogramma's flink beperken. Dat kan niet de bedoeling zijn.

- *Werk een maatregelenpakket uit met provincies en betrokken partijen en kijk in samenhang naar generieke en gebiedsgerichte maatregelen en bied daarmee toekomst voor jonge boeren.*

Houd rekening met impact op bedrijven en gebiedsprocessen

De aangekondigde afroeping van rechten zou grote impact kunnen hebben op de bedrijfswaarde en bankgaranties. Daar maken we ons zorgen over, omdat dit het gevoel van nood en wanhoop bij boeren zal versterken.

Stoppende bedrijven lijken geholpen te worden met een uitkoopregeling. Wij missen een analyse van het mogelijke effect hiervan op het waarborgen van voedselproductie voor ons land. Ook lijkt de regeling vooralsnog los te staan van de gebiedsprocessen. Een provincie kan dus een heel eind op stoom zijn met een inrichtingsplan en dan merken dat een aantal bedrijven willen wachten op de aangekondigde uitkoopregeling. Omdat die regeling nooit binnen een jaar operationeel is, kan dit het gebiedsproces gijzelen: bedrijven kijken eerst waar die regeling toe leidt voordat ze actief mee gaan doen aan een gebiedsproces.

Ook zien we onbedoeld ongewenste effecten van de LBV en LBV+. Dit kan er toe leiden dat moderne duurzame bedrijven verdwijnen, terwijl juist verouderde bedrijven, die voornemens zijn te stoppen, daarin gefaciliteerd zouden moeten worden. Wij zien kansen om bij de aanpassing en verbreding van de LBV(+) deze beter aan te laten sluiten bij de gebiedsprocessen.

Ook de andere maatregelen uit het voorgenomen mestplan hebben een grote impact op gebiedsprocessen. Zo pakt de invoering van een graslandnorm per provincie heel anders uit en is de impact per gebied anders. Bij alle maatregelen die het Rijk voornemens is te nemen, moet vooraf de betekenis voor gebieden en bedrijven goed in beeld zijn gebracht. Dat gebeurt nu onvoldoende waardoor er een verzwarende en stapeling van regels optreedt die de kostprijs opdrijft en het broodnodige perspectief onder druk blijft zetten.

Generieke maatregelen en maatwerk

Wij hebben eerder gepleit voor generieke maatregelen. Daarbij gaven we duidelijk aan dat de uitwerking van een generiek pakket maatregelen een zorgvuldig proces vergt en alleen kan plaatsvinden in nauw overleg met betrokken partijen en provincies. Bijdrage aan doelbereik, toekomst voor jonge boeren en een integrale aanpak zijn voor ons hierin belangrijke punten. We pleiten dus niet voor rigoureuze doorvoeren van generiek beleid. Er is ook een wisselwerking tussen generieke maatregelen en gebiedsgerichte maatregelen. We willen zo snel mogelijk samen met het Rijk en de sector in gesprek over de wijze waarop we dit optimaal op elkaar afstemmen en een goede balans vinden tussen generieke maatregelen en maatwerk.

Bied handelingsperspectief voor boeren: zo snel mogelijk naar doelsturing!

Als provincies pleiten wij voor een toekomstbestendige landbouw met een goed verdienmodel en handelingsperspectief voor individuele ondernemers binnen de wettelijke kaders via doelsturing. Dit zien wij onvoldoende terug in het plan van aanpak. Ondernemers worden nu niet beloond voor maatregelen die zij vrijwillig nemen. De vraag is ook of de voorgestelde maatregelen effectief zijn voor het bereiken van de NPLG-doelen. Doelsturing biedt handelingsperspectief voor individuele ondernemers, waardering van goed gedrag en stimuleert ondernemers om in te zetten op verduurzaming. Handelingsperspectief op bedrijfsniveau is belangrijk, ook bij de uitwerking van de zogenaamde Nutriënten Verontreinigde gebieden. We pleiten voor een stevigere samenwerking met de provincies, de waterschappen en de

wetenschap om snel tot een systeem te komen waarbij metingen helpen om gericht te bepalen wat de ruimte is per bedrijf. Er is al eerder al gewerkt met een afrekenbare stoffenbalans. Voorkom in ieder geval dat bedrijven met grof bepaalde normen ten onrechte worden afgestraft en bied zoveel mogelijk opties voor bedrijven om aan doelen te werken.

Voorkom saneren met innoveren en extensiveren

Het plan lijkt nu louter gericht op veereductie en saneren, we missen innoveren en begeleid extensiveren. Ook daar zijn snel regelingen voor nodig. Innoveren gaat over zowel technische oplossingen als inzet op (voer)management, oftewel boerenvakmanschap. Veel boeren hebben al een duurzame bedrijfsvoering en zijn nu onterecht de dupe van de voorgenomen maatregelen. Zorg voor hulp op de korte en lange termijn. Wij verwachten en hopen dat een veel sterkere inzet op mestverwerking en biogas op korte termijn de nodige ademruimte kan bieden, waarbij ons pleidooi voor een oplossing op lange termijn blijft staan. We zijn blij dat Brussel sinds afgelopen week mogelijkheden biedt voor Renure en verwachten dat het Rijk toepassing als alternatief voor kunstmest snel mogelijk maakt. Zorg ook dat andere mogelijkheden zoals extensiveren via verplaatsen en innovatie versneld kunnen worden ingezet.

Zoek rek en ruimte in Brussel: toepassing staatssteunregels

Om boeren tegemoet te komen pleiten wij ervoor rek en ruimte te zoeken bij het toepassen van staatssteunregels. Wij roepen de minister op om zich hiervoor in te zetten in Brussel. Op dit moment mogen overheden een vergoeding geven op basis van gedeerde inkomsten, maar dat is onvoldoende voor echte verandering. Er is een verruiming van de De-Minimis-regeling nodig zodat overheden meer kunnen vergoeden dan de huidige 20.000 euro in drie jaar. Dit is ook noodzakelijk omdat veel boeren al aan deze grens zitten.

Zoek zo mogelijk meer tijd. Heb oog voor de lange termijn en effecten van al genomen maatregelen

We snappen de urgentie en onderschrijven dat er op korte termijn een oplossing nodig is. Tegelijkertijd zijn de voorgestelde maatregelen impactvol. Wij pleiten voor een zorgvuldige afstemming, zodat wordt voorkomen dat korte termijn oplossingen ongewenste lange termijn effecten hebben. Ook pleiten wij ervoor nog eens goed na te gaan of er echt niet meer tijd genomen kan worden. Iets meer tijd zou enorm veel schelen. Verder is er nadrukkelijk ook een lange termijn perspectief nodig dat jonge boeren helpt hun toekomst vorm te geven en waarmee de doelen voor natuur, water en klimaat worden gehaald. Heb daarbij oog voor het feit dat effecten van maatregelen vaak pas na langere tijd zichtbaar zijn in de natuur. We vinden het belangrijk dat effecten van al genomen maatregelen (LBV / LBV+ en bufferstroken) ook goed in beeld worden gebracht en gemonitord.

Een uitgebreide positie van de provincies vind u in de [Propositie Landelijk Gebied](#).